

WHAT?

TEXT ELLINOR THUNBERG **FOTO** MICHAEL PERLMUTTER, ANGELA WODA **RENDERINGAR** KJELLANDER SJÖBERG

Utbyten och insikter. Det finns ett stort intresse för det svenska stadsbyggandet i Storbritannien. Efter att ha jobbat på andra sidan Nordsjön i flera år startar Kjellander Sjöberg kontor i Dalston.

DEN BRITTISKA RESAN BÖRJADE med visionen om en urban by i den natursköna dalgången Gomm Valley mellan London och Oxford 2017 och sedan dess har det rullat på i raketfart. Nu är Kjellander Sjöberg med och skapar en ny trädgårdsstad i Essex, leder ett prestigefyllt team i Cambridge och ritat om kartan i Londonstadsdelen Enfield, tillsammans med Periscope och Mae Architects. Om drygt 20 år ska Meridian Water ha växt fram på de gamla industritomterna bland Lee Valleys snirkliga vattenvägar.

– Det har handlat mycket om att skapa strukturer som huvudgatan, den gröna loopen och det vi kallar The Broad Band, bredbandet, som är ett lite gyttigare och brokigare område för start-ups, företag och bostäder på ett mer experimentellt sätt, säger Stefan Sjöberg, arkitekt, medgrundare av Kjellander Sjöberg och chef över Londonkontoret, som öppnade förra året, och drivs tillsammans med kontorschefen Irfan Alam.

Stadsdelen Enfield är en av de mest utsatta i den brittiska huvudstaden och målbilden i Meridian Water är att skapa en samling promenadvänliga mikrogrannskap, med ungefär 30 procent av områdets 80 hektar vikta åt allmän plats. Dessutom skapas förutom de 10 000 bostäderna omkring 4 000 arbetstillfällen i stadsdelen, i linje med en ny anda i London.

– Det finns en vilja att titta på hur vi kan få plats med jobben och den service som behövs. Om vi tar bort industribyggnader så måste vi ersätta jobben med något nytt och utvecklingen går mer mot ett London för alla, det märks redan hos borgmästaren. Det finns ett större fokus på att varje stadsdel ska utveckla en livskvalitet. Vi inom skräet – arkitekter och stadsplanerare – pratar så klart alltid mycket om detta, men i Storbritannien upplever jag att det även finns högt upp på den politiska

agendan att ett nytt bostadsquartier verkligen ska bidra till en bättre stad för alla.

Att numera ha ett Kjellander Sjöberg-kontor i Dalston har gjort stor skillnad för arbetet på plats. De delar kontor med Periscope, som de ofta samarbetar med, och de två senaste stadsbyggnadsprojekten i Cambridge och Essex, har blivit möjliga just eftersom de kunnat delta i hela processen på plats i Storbritannien med anbud och intervju. Under våren kom nyheten att de utsetts att leda stadsutvecklingsplanen i nordöstra Cambridge där regenererings-specialisten U+I och utvecklaren TOWN nu vill omforma ett knappt 50 hektar stort gammalt vattenreningsverk till en ny, inkluderande stadsdel. Där leder Kjellander Sjöberg ett team med brittiska arkitekter, Bell Philips Architects, Haworth Tompkins och 5th Studio tillsammans med Feilden Fowles, Alison Brooks Architects och Nooma Studio.

– Vi är mitt i smeten och jobbar med alla väldigt intensivt. Det är en utmaning att hinna prata med alla och se till att det går åt rätt håll. Det är lite scary ... Det tog även lite tid innan vi förstod att vi inte bara förväntas leda arkitekterna utan även alla teknik konsulter av olika slag.

Arkitekten Angela Woda kommer från Australien, men har bott i Sverige i nio år. Hon leder nu No Border Studio, tillsammans med kollegan Astrid Gabrielson. Studion med fokus på stadsbyggnad är en del av Kjellander Sjöberg och verkar gränslöst över kontorets alla adresser – även om det egentligen handlar om att korsa andra gränser än just de geografiska.

– I storskaliga projekt är det viktigt att höra många olika röster, eftersom det påverkar så mycket över så lång tid. Vi måste samarbeta med andra och bolla idéer fram och tillbaka, och No Border Studio är en plattform att utgå

ifrån. Där samlar vi forskning och jobbar antingen som katalysatorer i olika projekt eller driver hela stadsbyggnadsprojekt, där de flesta ligger i England, säger Angela Woda.

Både Stefan Sjöberg och Angela Woda upplever att samarbetet mellan kollegor och konsulter i Sverige är mer informellt med mål att komma fram till en bra lösning tillsammans, medan det i Storbritannien är mer formaliserat med fler lager av nischad expertis och ett större krav på evidensbaserad forskning för att styrka visionen. I Meridian Water har de bland annat jobbat med konsulter specialiserade på hur stadsbilden och vyerna förändras och vilka konsekvenser det får och i Cambridge bland annat med servicedesigner som utreder målgruppens önskemål och behov.

– I de mindre städerna i England förväntar sig folk att bo i ett hus eller kanske radhus, men vi har inte plats för 5 000 småhus, så då blir det ändå mycket fler lägenheter. Det är intressant att jämföra det synsättet med the Swedish way. Vad är det som gör det möjligt att bo mindre, men få mer? Vad kan man dela med andra och hur funkar det? Men det var lite lustigt när servicedesignern Livework återkom till oss med en "helt ny" idé om en gemensam tvättstuga.

Att gå från kontoret för att hämta barnen på förskolan eller att ens ta lunch är något som inte är självklart i den brittiska arbetskulturen. Det är en skillnad Angela Woda själv märkt av, men hon tror även att balansen mellan jobb och fritid kan spilla över på städerna de ritat.

– I England kan det vara svårt att förklara varför vi inte lägger möten på kvällen eller att vi vill ta en paus för en kopp kaffe. Men om vi kan jobba balanserat kan vi som arkitekter bidra ännu mer, särskilt i stadsplanering och stadsutveckling för det handlar om vår vardag. Hur funkar det, hur jobbar vi och vad gör vi en

vanlig dag vi kommer hem? Verkligheten och visionen får spegla varandra, och då blir det lustigt när man ska hämta barn och de i Storbritannien bara svarar: "What?"

Att planera städer där livet kan pågå kan innebära mycket, men en aspekt är yta och möjligheten att bo längre i en och samma lägenhet. Det svenska kravet på att alla nybyggda lägenheter ska vara tillgänglighetsanpassade kan bidra, till skillnad från i Storbritannien där det bara finns krav på tio procent av beståndet. Mer yta blir en kvalitet för alla, oavsett om den verkligen behövs för en rullstol eller om den rymmer en barnvagn och förvaring till hemmakontoret.

– Även om en rymlig hall egentligen är gjord för att en rullstol ska kunna svänga runt så blir den generös om den ger mer än minimikravet när det gäller yta. Det är nyckeln när vi pratar om att bygga städer och förstå att de städerna består av människor som är helt olika och bor i olika konstellationer och är på olika platser i livet. Det är värt långt mycket mer än en flädig fasad.

Tanken är att i framtiden utöka Londonkontoret med fler anställda och att söka sig till en mix av stadsbyggnadsprojekt, bostäder, arkitektur och transformationsprojekt, som Gjuteriet i Malmö.

– Ombyggnad och transformation av gamla hus tycker vi är väldigt kul – och gamla hus finns det gott om i London. Industrimiljöer som kan bli makerspace till exempel. Jag ser även att målet är att bygga upp ett lite större kontor i London, det kan fortfarande gärna vara en satellit, men det är kul att jobba i den kontexten, säger Stefan Sjöberg.

Att arbeta i stora projekt som Meridian Water har bidragit med stor lust att sätta ihop större team, med blandade kompetenser. Stefan Sjöberg tror även att det finns gott om lärdomar att ta med hem till Sverige och utsatta stadsdelar i exempelvis Stockholm. En lärdom är att verkligen titta på vad som finns – och ta in det – men att samtidigt våga addera något nytt. Att skapa arbetsplatser inom planeringen kan kanske inte garantera jobb, men skapar åtminstone rätt förutsättningar.

– I London finns en vilja till innovation och att hitta nya alternativ, som jag beundrar och tycker är kul. Det poppar hela tiden upp små arkitektkontor som tillför något nytt och man hittar olika specialister och det är kul att jobba ihop. Det ger en annan dimension att jobba i en annan kultur, i en annan bebyggelse och i en annan branschkultur. Det berikar oss allihop. ●

Tre aktuella stadsutvecklingsprojekt i Storbritannien

Tendring Colchester Borders Garden Community

Vad
Ny trädgårdsstad om 704 hektar. Förväntas ge 7 600 bostäder, och även bland annat arbetsplatser, handel och rekreation.

Var
Tendring/Colchester, Essex.

Arkitekt
Kjellander Sjöberg och Haworth Tompkins, i samarbete med Periscope, Grounded, Arup och Michael Pawlyn's designstudio Exploration Architecture.

Beställare
Latimer (Clarion Housing Group).

När
Förslag till detaljplan lämnas 2024.

Se mer här bredvid. ▶

Hartree

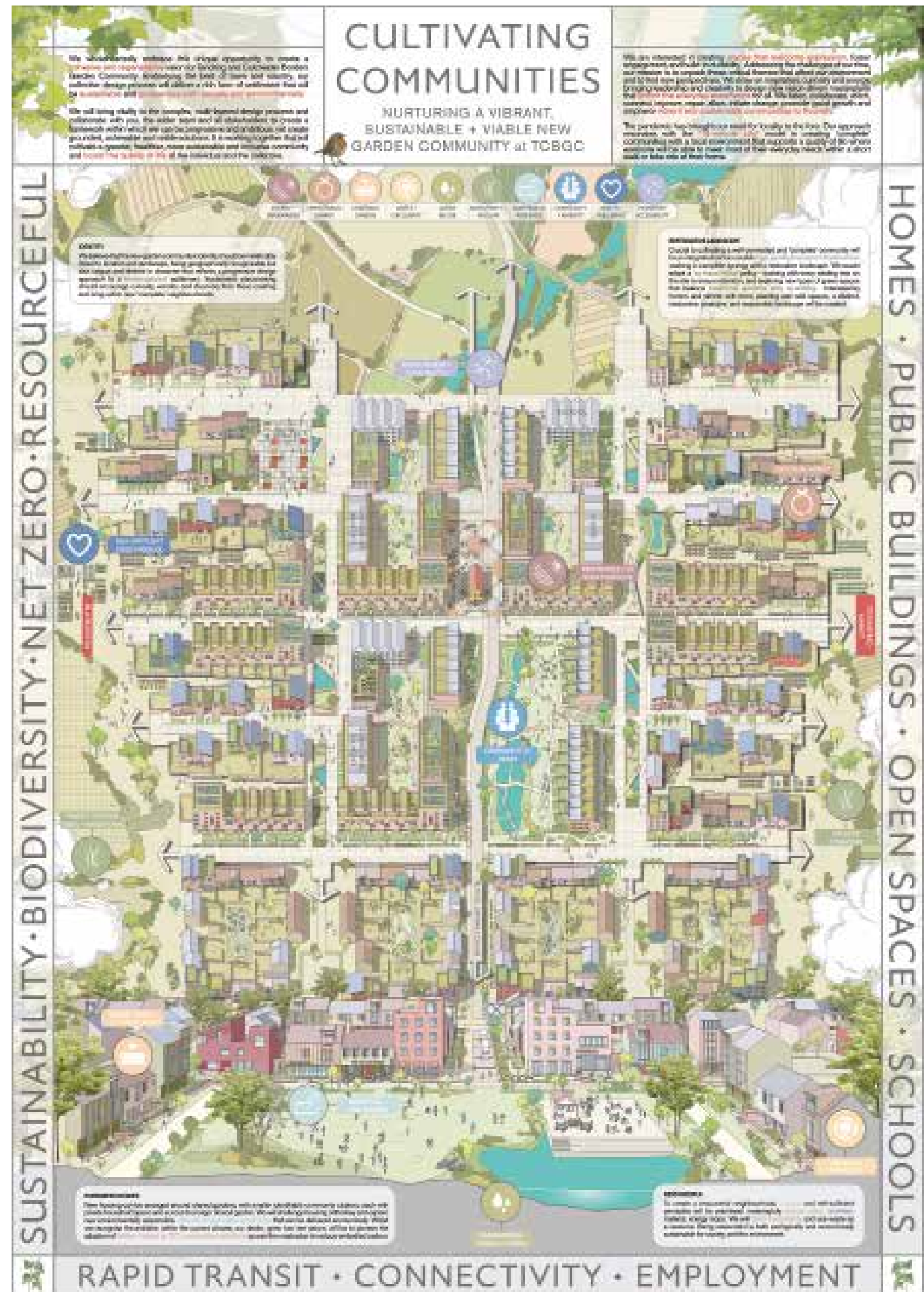
Vad
Ny, hållbar och inkluderande stadsdel med en stor andel ekonomiskt överkomliga bostäder. Förslaget kommer att omfatta över 5 000 bostäder, skolor, butiker och arbetsplatser.

Arkitekt
Kjellander Sjöberg leder teamet bestående av Bell Philips Architects, Haworth Tompkins och 6th Studio tillsammans med Feilden Fowles, Alison Brooks Architects och Nooma Studio.

Var
Nordöstra Cambridge. Tomt (tidigare kallad The Core Site) om knappt 50 hektar, på ett tidigare vattenreningsverk.

Beställare
Regenereringsspecialisten U+1 och utvecklaren TOWN.

När
Förslag till detaljplan lämnas hösten 2024.

RAPID TRANSIT • CONNECTIVITY • EMPLOYMENT

Meridian Water

Vad

Strukturplan och stadsutveckling av omkring 10 000 nya bostäder och 4 000 arbetstillfällen. 30 procent av områdets 80 hektar är tänkt som allmän plats. Visionen bygger på tanken om mikrogrannskap och ett grönbliått nätverk.

Arkitekt

Kjellander Sjöberg (spatial masterplan lead), i samarbete med Periscope, Mae Architects, Useful Projects, Jacobs, 5th Studio.

Var

Enfield, norra London.

Beställare

London Borough of Enfield.

När

Planerat färdigställande cirka 2045.

